Haatzaaiende zenders en de nieuwe Mediawet

Wouter Hins*

Geen verstandig mens zal sympathie hebben voor media die aanzetten tot haat tegen bepaalde bevolkingsgroepen. Hoe moet de overheid op dergelijke – vaak buitenlandse – zenders reageren? In het kader van de terrorismebestrijding zijn de laatste jaren diverse wetten tot stand gekomen die bestuurlijke bevoegdheden hebben gecreëerd om grondrechten te beperken. Het recente wetsvoorstel Mediawet bevat een nieuw voorbeeld van deze tendens. Voorgesteld wordt om haatzaaiende media na een rechterlijke veroordeling automatisch te verbieden. Is deze beperking van de vrijheid van meningsuiting toelaatbaar?

In het wetsvoorstel voor een nieuwe Mediawet, dat werd ingediend op 25 februari 2008, zijn verscheidene bepalingen opgenomen die beogen het zaaien van haat door de media te voorkomen. Het gaat daarbij niet alleen om 'omroep' in de traditionele zin van het woord. De aanduiding *media-instellingen,* die het wetsvoorstel introduceert, houdt rekening met het feit dat publieke en commerciële omroepen ook informatie kunnen aanbieden op individueel verzoek. Weliswaar bevat het wetsvoorstel nog geen specifieke regels voor non-lineaire diensten, want de omzetting van de EU Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten zal pas in een later stadium plaats vinden.[1] Toch verbindt het wetsvoorstel al wel gevolgen aan wat een publiek of commercieel medium op het internet uitspookt. Zou een media-instelling op individueel verzoek haatzaaiende informatie aanbieden en daarvoor strafrechtelijk veroordeeld worden, dan kan dat leiden tot sancties die de omroepdienst van dezelfde organisatie treffen. Blijkens de memorie van toelichting vallen de relevante bepalingen van het wetsvoorstel in vier categorieën uiteen.

1. Permanente maatregelen met betrekking tot een commerciële omroepdienst (artikelen 3.3 en 3.4)

Het Commissariaat voor de Media wijst volgens artikel 3.3 een aanvraag voor een toestemming af als de aanvrager in een periode van vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag twee of meer keer op grond van de artikelen 137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater van het Wetboek van Strafrecht onherroepelijk is veroordeeld tot een onvoorwaardelijke straf. De toestemming moet krachtens artikel 3.4 worden ingetrokken als de commerciële media-instelling in de toestemmingsperiode twee keer of meer onherroepelijk is veroordeeld tot een onvoorwaardelijke straf op grond van dezelfde artikelen.

2. Permanente maatregelen met betrekking tot een publieke media-instelling (artikelen 2.32, 2.33, 2.46, 2.47. 2.65 en 2.67)

Concreet gaat het om omroepverenigingen, de educatieve media-instelling, kerkgenootschappen, genootschappen op geestelijke grondslag, alsmede regionale en lokale publieke media-instellingen. De bepalingen hebben dezelfde strekking als de artikelen 3.3 en 3.4 voor de commerciële omroepdienst. Zij zijn toegevoegd naar aanleiding van het advies van de Raad van State, die een verschillende behandeling van commerciële en publieke diensten inconsequent vond. Niettemin blijft er een verschil. De NOS, de NPS en de Wereldomroep zijn bij wet geregelde instellingen die geen erkenning of aanwijzing nodig hebben. Daar valt dus niets te weigeren of in te trekken. De memorie van toelichting legt uit dat de minister zo nodig de leden van de raad van toezicht of van het bestuur kan (doen) ontslaan.

3. Een tijdelijk uitzendverbod voor een Nederlandse media-instelling

Volgens artikel 7.18 van het wetsvoorstel legt het Commissariaat een omroepvereniging, de educatieve media-instelling, een kerkgenootschap, een genootschap op geestelijke grondslag, een regionale of lokale publieke media-instelling of een commerciële media-instelling een tijdelijk uitzendverbod op na een onherroepelijke veroordeling tot een onvoorwaardelijke geldboete op grond van de artikelen 137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater van het Wetboek van Strafrecht. De tijdsduur van het verbod is gekoppeld aan de hoogte van de geldboete. De tabel die is vastgelegd in het tweede lid van artikel 7.18 van het wetsvoorstel komt overeen met de thans geldende regeling voor politieke partijen in artikel 39g, derde lid, van de Mediawet. Laatstgenoemd artikel wordt in het wetsvoorstel omgenummerd tot artikel 6.2. Een tijdelijk uitzendverbod voor de NOS, de NPS of de Wereldomroep is niet mogelijk.

* Prof. mr. A.W. Hins is universitair docent staats- en bestuursrecht aan de Universiteit van Amsterdam en bijzonder hoogleraar mediarecht aan de Universiteit Leiden. Hij is tevens redacteur van dit blad.

1 Voor de omzetting van de EU Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten in Nederlands recht zal nog in 2008 een afzonderlijk wetsvoorstel worden ingediend. Zie *Kamerstukken II*, 2007/08, 31356, nr. 3, p. 2-3.

4. Een tijdelijk verbod op de verspreiding van programma's van een buitenlandse instelling

Volgens artikel 6.10 van het wetsvoorstel verbiedt het Commissariaat voor de Media de aanbieder van een omroepzender of een omroepnetwerk tijdelijk de programma's van een buitenlandse instelling te verspreiden als deze instelling op grond van de reeds genoemde artikelen van het Wetboek van Strafrecht onherroepelijk is veroordeeld tot een onvoorwaardelijke geldboete. De tabel die de hoogte van de geldboete koppelt aan een bepaalde tijdsduur is dezelfde als die voor Nederlandse media-instellingen krachtens artikel 7.18 van het wetsvoorstel.

Voorafgaand toezicht

'Er is geen voorafgaand toezicht op de inhoud van een radio- of televisieuitzending', zo bepaalt artikel 7, tweede lid, van de Grondwet. Een discretionaire bevoegdheid van een bestuursorgaan om uitzendingen vanwege de inhoud te verbieden, is daarmee in strijd. Het is dan ook begrijpelijk dat de opstellers van het wetsvoorstel ervoor hebben gekozen de minister en het Commissariaat voor de Media geen beleidsvrijheid te geven bij de beoordeling van de noodzaak van een verbod. Zowel de permanente maatregelen als de tijdelijke verboden zijn door het wetsvoorstel streng gereglementeerd. Een geldboete van x leidt tot een uitzendverbod voor de duur van y. Ongewenste beleidsvrijheid had kunnen ontstaan als het wetsvoorstel ook gewicht zou toekennen aan een strafrechtelijke veroordeling van bestuurders, directeuren of journalisten. Dan zou het sanctionerende bestuursorgaan immers moeten vaststellen of de desbetreffende personen belangrijk genoeg zijn om een uitzendverbod voor de media-instelling te rechtvaardigen. Nu is het wetsvoorstel in beginsel helder: alleen een veroordeling van de rechtspersoon is relevant. Naar mijn mening mag het bestuursorgaan dus ook geen acht slaan op een veroordeling van een andere rechtspersoon. Als een multimediaal concern twee werkmaatschappijen heeft voor omroep- en internetdiensten, kan een veroordeling van het internetbedrijf niet leiden tot een uitzendverbod voor de omroep.

Het huidige artikel 39g van de Mediawet is gebaseerd op hetzelfde uitgangspunt. Het derde, vierde en vijfde lid van deze bepaling schrijven voor dat het Commissariaat voor de Media gedurende een bepaalde periode geen zendtijd mag toewijzen aan een politieke partij nadat deze veroordeeld is wegens – kort gezegd – discriminatie. De wijziging van de Mediawet maakte in 1999 deel uit van de Wet subsidiëring politieke partijen (WSPP). Het verlies van zendtijd ligt in het verlengde van artikel 16 WSPP, dat betrekking heeft op het vervallen van het recht op subsidie. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat alleen een veroordeling van de politieke partij zelf meetelt. 'Er is bewust van afgezien om de stopzetting van de subsidie te koppelen aan de veroordeling van natuurlijke personen', zo schreef de regering. Het was volgens de regering bij uitstek een taak van de rechter vast te stellen of gedragingen van bestuursleden zijn toe te rekenen aan de politieke partij als zodanig.[2] In de WSPP is een overgangsregeling opgenomen, zodat een politieke partij niet kan worden 'gestraft' met het verlies van subsidie dan wel zendtijd in verband met een strafbaar feit dat heeft plaats gevonden vóór de inwerkingtreding van de wet.[3] In het onderhavige wetsvoorstel voor een nieuwe Mediawet ontbreekt een dergelijke overgangsregeling. Ten onrechte, gezien artikel 7 EVRM.

Er bestaat een verschil tussen het verval van zendtijd van een politieke partij en een uitzendverbod zonder meer. Bij de schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel WSPP stelde de VVD de vraag of het intrekken van subsidie na een strafrechtelijke veroordeling geen inbreuk maakte op artikel 7 van de Grondwet. Nee, antwoordde de regering. Over het huidige artikel 16 WSPP schreef zij:

> *Artikel (15) van het wetsvoorstel is gekoppeld aan de genoemde strafbepalingen, maar vormt op zichzelf geen beperking van de vrijheid van meningsuiting. Het artikel bepaalt dat onder omstandigheden verdere overheidsondersteuning van de activiteiten van de politieke partij achterwege blijft, en wel in de situatie dat de politieke partij door de strafrechter wegens discriminatie is veroordeeld. De maatregel behelst ook geen voorafgaand verlof. De grondwettelijke vrijheid van meningsuiting is dan ook niet in het geding.*[4]

Ook de toewijzing van zendtijd door het Commissariaat voor de Media is te beschouwen als een ondersteunende maatregel. Een politieke partij die haar zendtijd kwijt is zou in plaats daarvan kunnen uitzenden als commerciële omroep. De Raad van State meende echter dat dit geen reëel alternatief was, zodat hij adviseerde de voorgestelde wijziging van artikel 39g Mediawet te schrappen. De regering hield voet bij stuk met als argument dat het toewijzen van zendtijd op één lijn staat met het toekennen van subsidie.[5] Artikel 39g, derde tot en met vijfde lid, is zo toch in de Mediawet terecht gekomen.

Bij het onderhavige wetsvoorstel speelt deze nuance niet. Een rechtspersoon die onherroepelijk veroordeeld is door de strafrechter, komt niet meer zelfstandig aan de bak. Niet als deelnemer aan de publieke omroep en niet als commerciële media-instelling. Het bezwaar dat de Raad van State indertijd opwierp met betrekking tot artikel 39g Mediawet – 'feitelijk wordt de vrijheid van meningsuiting geminimaliseerd' – is dus wederom actueel. In zijn advies over het wetsvoorstel-Mediawet verwijst de Raad niet met zoveel woorden naar artikel 7 van de Grondwet. Daaruit kan niet worden afgeleid dat de Raad tevreden is met de voorgestelde bepalingen. Zijn pijlen richtten zich op een aantal gebreken die op dat moment prioriteit hadden. Ook over het wetsvoorstel als geheel was het advies negatief: 'De Raad van State heeft blijkens het vorenstaande bezwaar tegen de inhoud van het voorstel van wet en geeft U in overweging dit niet aldus te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal'.

Ter verdediging van het wetsvoorstel zoals dat nu luidt, kan worden opgemerkt dat de preventieve maatregelen ten aanzien van discriminerende media-instellingen feitelijk worden opgelegd door een onafhankelijke rechter. Uit de jurisprudentie inzake artikel 7 van de Grondwet blijkt dat een rechterlijk verbod welwillender wordt beoordeeld door de Hoge Raad dan een preventieve maatregel van een bestuursorgaan. Een rechterlijk publicatieverbod is in beginsel mogelijk wanneer voldoende concreet is wat de auteur moet nalaten. Het te publiceren manuscript moet bekend zijn of de rechter moet op andere wijze kunnen vaststellen wat de auteur naar buiten wil brengen. Belangrijk is tenslotte dat degene die een publicatie-

2 Nota n.a.v. het Verslag, *Kamerstukken II*, 1997/98, 25 704, nr. 5, p. 27-28.
3 Artikel 22 WSPP (Wet van 17 mei 1999, *Stb*. 257). Datum van inwerkingtreding 1 juli 1999.
4 *Kamerstukken II*, 1997/98, 25 704, nr. 5, p. 29.
5 *Kamerstukken II*, 1997/98, 25 704 A, p. 6-7.

verbod krijgt opgelegd, hieraan niet gebonden is als hij nieuwe feiten vindt.[6] Radio en televisie worden wat betreft publicatieverboden op dezelfde wijze behandeld als de drukpers.[7] Een algemeen uitzendverbod voor een media-instelling gaat mijns inziens daarom te ver, net zoals een verschijningsverbod voor een krant te ver zou gaan. Het is in beginsel niet aanvaardbaar een instelling uit te sluiten van het publieke debat, met name als dat debat gaat over nieuwe onderwerpen.

Proportionaliteit

Het streven om iedere discretionaire bevoegdheid bij het opleggen van uitzendverboden uit te bannen heeft een prijs. Als de strafrechter in de toekomst een media-instelling een geldboete oplegt van bijvoorbeeld € 1500,–, mag deze instelling gedurende een periode van twee jaar niet meer uitzenden. Dat vloeit dwingend voort uit artikel 7.18, tweede lid, van het wetsvoorstel. Het verplichte rechtsgevolg van een uitzendverbod zal het boetebeleid van de rechter gaan beïnvloeden. Denkbaar is dat de rechter in sommige gevallen zal afzien van een veroordeling, omdat hij een uitzendverbod te drastisch vindt. De discriminerende instelling ontspringt dan de dans. Ook op andere wijze wordt een rationeel straftoemetingsbeleid bemoeilijkt. Normaliter houdt de rechter rekening met de financiële draagkracht van een overtreder. Een schatrijke multinational verdient voor hetzelfde feit een hogere boete dan een armlastig lokaal station. Door het automatisme van de uitzendverboden zal de rechter die vuistregel niet meer kunnen volgen.

Artikel 10 EVRM biedt tot op zekere hoogte een correctiemechanisme. Als een uitzendverbod niet noodzakelijk is in een democratische samenleving, mag het Commissariaat voor de Media geen toepassing geven aan de desbetreffende bepalingen (artikel 94 Grondwet). Een goede wet probeert zo'n conflict echter te vermijden. Bovendien wilde de wetgever terecht geen discretionaire bevoegdheden aan het bestuur laten. In beginsel zou het beter zijn wanneer de strafrechter zelf, lettend op alle omstandigheden van het geval, beslist of een uitzendverbod noodzakelijk is. Een dergelijke sanctie zou in het Wetboek van Strafrecht kunnen worden opgenomen als bijkomende straf. Bedacht moet echter worden dat het in een democratische samenleving slechts bij hoge uitzondering noodzakelijk zal zijn media geheel de mond te snoeren. Zelfs racisten, godsdienstfanaten en homohaters hebben soms iets zinnigs te zeggen. Een extremistische zender heeft niet alleen verwerpelijke programma's. Een algemeen verbod treft alle voorgenomen uitingen, ook de volstrekt ongevaarlijke. Slechts bij het opdragen van publieke taken of het verdelen van schaarse middelen is verdedigbaar dat een strafrechtelijk veroordeelde organisatie minder kans maakt te worden uitverkoren.

Proportionaliteit heeft alles te maken met het doel dat met een maatregel wordt nagestreefd. Afgaande op de memorie van toelichting beoogt het wetsvoorstel 'haatzaaiende' zenders te bestrijden. Als dat zo is, schieten de gekozen middelen hun doel ver voorbij. De voorgestelde bepalingen verwijzen naar een reeks artikelen in het Wetboek van Strafrecht, waaronder artikel 137c. Dat artikel gaat niet over het aanzetten tot haat, maar over belediging van een groep mensen. De belediging kan plaats vinden wegens ras of godsdienst, maar ook wegens seksuele gerichtheid. Stel dat de omroepvereniging EO onder verwijzing naar de bijbeltekst Leviticus 20:13 een programma zou uitzenden dat beledigend is voor homoseksuelen. En stel vervolgens dat de strafrechter hiervoor een symbolische boete zou opleggen van € 1,–. Volgens artikel 7.18 van het wetsvoorstel verliest de omroepvereniging dan automatisch haar zendtijd voor de duur van een jaar. Op grond van artikel 7.19 van het wetsvoorstel zal zij gedurende die periode geen financiële bijdrage meer ontvangen van de overheid. Het personeel van de EO zal grotendeels op straat komen te staan. Wil de wetgever dat echt voor zijn rekening nemen?

EG-recht

Artikel 6.10 van het wetsvoorstel inzake het verspreiden van buitenlandse programma's roept complicaties op tegen de achtergrond van de EU Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten. De verbodsbepalingen van het tweede en derde lid bevatten namelijk geen uitzondering voor programma's die afkomstig zijn uit een andere lidstaat van de Europese Unie. Volgens artikel 2bis van de richtlijn waarborgen de lidstaten de vrijheid van ontvangst en belemmeren zij niet de doorgifte op hun grondgebied van audiovisuele mediadiensten uit andere lidstaten om redenen die binnen de door de richtlijn gecoördineerde gebieden vallen. Het tegengaan van haatzaaiende programma's is zo'n doelstelling die door de richtlijn is gecoördineerd. Dat is gebeurd in artikel 3ter:

> *De lidstaten zorgen er met passende middelen voor dat de audiovisuele mediadiensten die door onder hun bevoegdheid vallende aanbieders van mediadiensten worden aangeboden, niet aanzetten tot haat op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit.*

Met andere woorden, het tegengaan van haatzaaiende programma's is een bevoegdheid van het land van oorsprong en niet van het land van ontvangst. Onder de strikte voorwaarden van artikel 2bis, tweede lid, van de richtlijn mag het land van ontvangst tijdelijk een uitzondering maken op dit beginsel, maar artikel 6.10 van het wetsvoorstel houdt zich niet aan deze voorwaarden.

Voorstanders van het wetsvoorstel zullen zeggen: in de praktijk doen zich geen problemen voor. Een verspreidingsverbod wordt volgens artikel 6.10, tweede en derde lid, alleen opgelegd nadat de Nederlandse rechter de buitenlandse instelling strafrechtelijk heeft veroordeeld. De rechter zal geen oordeel vellen over de inhoud van programma's die afkomstig zijn uit een andere lidstaat van de EU, want als kenner van het Europese recht weet hij dat dit in strijd is met artikel 2bis van de richtlijn. Hij zal het vellen van een oordeel over de inhoud van de programma's daarom overlaten aan de toezichthouders in het bevoegde EU-land. Deze tegenwerping snijdt echter geen hout. De strafrechtelijke veroordeling waarnaar artikel 6.10 verwijst hoeft geen betrekking te hebben op de inhoud van de programma's. Het strafbare feit kan ook gepleegd zijn door middel van een tijdschrift dat de buitenlandse instelling in Nederland heeft verspreid of door het voeren van een discriminerend personeelsbeleid (artikel 137g WvSr). Zal de Nederlandse rechter dan van een veroordeling afzien, omdat het automatische uitzendverbod in strijd komt met de richtlijn? Dat gevolg is evenmin gewenst.

6 J.M. de Meij e.a., *Uitingsvrijheid. De vrije informatiestroom in grondwettelijk perspectief*, derde druk, Amsterdam 2000: Otto Cramwinckel Uitgever, p. 98-100.

7 HR 2 mei 2003, *Storms vs Niessen*, *Mediaforum* 2003-6, nr. 30 m.nt. G.A.I. Schuijt.

Ten slotte

Onder het motto van terrorismebestrijding zijn de laatste jaren diverse wetten aangenomen waarin bevoegdheden zijn gecreëerd om grondrechten te beperken. Meestal ging het om de privacy of het recht op een eerlijk proces. Critici merkten op dat de desbetreffende bevoegdheden erg ruim waren omschreven, zodat onvoldoende recht gedaan werd aan de eisen van noodzakelijkheid en proportionaliteit. De parlementaire meerderheid liet zich vervolgens overtuigen door sussende woorden van de regering dat van de bevoegdheid in de praktijk terughoudend gebruik zal worden gemaakt.[8] Vaak gaat het ook zo. De bevoegdheden leiden dan een slapend bestaan. Bij het wetsvoorstel Mediawet is een vergelijkbare verdediging te verwachten. Natuurlijk, de uitzendverboden zien er drastisch uit, maar in de praktijk zal het meevallen. Hoe vaak komt het voor dat een media-instelling als rechtspersoon strafrechtelijk wordt veroordeeld? Bijna nooit toch? Een uitzendverbod zal dus alleen in zeer ernstige gevallen wordt opgelegd. Laten wij vertrouwen op de wijsheid van de rechter, zo zal de regering waarschijnlijk zeggen.

Deze argumenten overtuigen mij niet. Ik kan mij geen situatie voorstellen waarin het bestaande wettelijke instrumentarium te kort schiet. Uitingsdelicten kunnen op grond van het Wetboek van Strafrecht elk afzonderlijk worden bestraft. Bij recidive wordt de strafmaat verhoogd. Principiëler is het bezwaar dat een algemeen uitzendverbod op gespannen voet staat met artikel 7 Grondwet en artikel 10 EVRM. Het automatisme waarmee een dergelijk verbod wordt opgelegd druist zelfs lijnrecht in tegen de vaste rechtspraak van het EHRM, dat eist dat de noodzaak van een beperking op de vrijheid van meningsuiting van geval tot geval wordt aangetoond. Last but not least kan het verbod vaak gemakkelijk worden ontdoken. Nadat een commerciële media-instelling een verbod heeft gekregen, richten de bestuurders meteen een nieuwe rechtspersoon op die de activiteiten voortzet. Veroordelingen van bestuurders zijn immers niet relevant. De voorgestelde bepalingen zijn vooral symboolwetgeving. Zij kunnen beter uit het wetsvoorstel worden geschrapt.

8 Vgl. het redactioneel bij *NJCM-bulletin* 2008-1, p. 3-5: 'Mensenrechten delven het onderspit in uitvoering frontlijnfilosofie'. Daarin wordt ook een voorbeeld besproken van een praktijk die uit de hand is gelopen.

Een onvoldragen *must carry*-regeling

Quinten Kroes*

Een nieuwe Mediawet, een nieuwe must carry-plicht, moet de regering hebben gedacht. In elk geval is in het wetsvoorstel dat in dit nummer centraal staat, de gelegenheid te baat genomen om de bestaande must carry-verplichting een nieuwe opzet te geven om deze geschikt te maken voor de overgang van analoog naar digitaal. [1]

De huidige Mediawet kent natuurlijk al een *must carry*-regeling, die kabelmaatschappijen verplicht om tenminste vijftien televisie- en vijfentwintig radio-programma's door te geven naar alle aangeslotenen. De wet wijst (in het huidige artikel 82i Mediawet) een aantal van de programma's uit dit zogenoemde basispakket aan.[2] Over de invulling van de resterende programma's van het basispakket mogen de programmaraden adviseren (artikel 82k). Van hun advies mogen kabelexploitanten slechts om zwaarwichtige redenen afwijken.

Deze bestaande regeling is niet onomstreden. Er wordt op initiatief van het Ministerie van OCW al enige tijd overleg gevoerd tussen verschillende betrokken partijen zoals de VECAI en de VNG over een andere manier om het kabelpakket samen te stellen.[3] In het aldaar besproken 'co-reguleringsmodel' zouden marktonderzoek en een klantenpanel in de plaats komen van het programmaraadadvies. Daarnaast is sinds de inwerkingtreding van de Universele Dienstrichtlijn[4] de vraag actueel of de Nederlandse regeling zich wel verdraagt met de eisen die artikel 31 van die richtlijn, namelijk dat een *must carry*-verplichting redelijk moet zijn, evenredig en transparant, en noodzakelijk om duidelijk omschreven doelstellingen van algemeen belang te verwezenlijken. Bovendien moet zo'n verplichting volgens artikel 31 periodiek worden herzien.[5] Toen de Universele Dienstrichtlijn in 2004 werd geïmplementeerd, zijn er bij de Parlementaire behandeling kritische vragen gesteld of deze verplichting voor alleen kabelexploitanten (en niet voor andere televisie-distributeurs) nog wel gehandhaafd mocht worden. De regering meende toen na toetsing aan de criteria van artikel 31 van wel.[6] Niettemin initieerde de Europese Commissie niet veel later een infractieprocedure tegen Nederland wegens schending van artikel 31 Universele Dienstrichtlijn.[7] Overigens kan men zich afvragen of de problemen voor de bestaande Nederlandse *must carry*-regeling begonnen met dit

* Mr. Q.R. Kroes is advocaat te Amsterdam (Allen & Overy) en redacteur van dit blad.

1 *Kamerstukken II*, 2007/08, 31 356, nr. 3, p. 9.

2 Namelijk de televisie- en radioprogramma's van de alndelijke, regionale en lokale omroep, en twee televisie- en twee radioprogramma's van de Nederlandstalige landelijke Belgische omroepdienst.

3 Zie hierover bijvoorbeeld het Jaarverslag 2006 van het Commissariaat voor de Media, hoofdstuk 5, beschikbaar op www.cvdm.nl.

4 Richtlijn 2002/22/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake de universele dienst en gebruikersrechten met betrekking tot elektronische-communicatienetwerken en -diensten.

5 Deze laatste eis is weggevallen in de Nederlandse taalversie van de gepubliceerde richtlijn, maar is wel in de andere taalversies opgenomen.

6 *Kamerstukken II*, 2002/03, 28 639, nr. 5, p. 8, *Kamerstukken I* 2003/04, 28 639, B.

7 Persbericht van de Commissie IP/06/948; zie ook haar MEMO/06/371 van 12 oktober 2006.